

Sevan Nişanyan'ın *Aslanlı Yol* adlı otobiyografisi 22 Kasım'da Liberte Yayınları'ndan çıktı.

Bu vesileyle kendisiyle yaptığımız röportaj aşağıdadır.

Nereden çıktı bu kitap?

Dinine ve ailesine bağlı, başörtülü bir arkadaşım var. Bir tür uzaktan uzağa platonik aşkla altı senedir yazışırız. Onun zoruyla yazdım kitabı. Ben durmadan dürtüklüyorum onu, dünyada bunca yaşam ihtimali varken tek bir yola kapanıp kalmak doğru mudur diye. O ise hem gıpta ediyor anlattıklarımı, hem de ısrarla, o hikâyelerin altındaki ortak ahlaki anlayışı gözüme sokmaya çalışıyor. Bu hikâyelerde anlatmaya değer bir şey olduğuna o ikna etti beni. Mutlaka yayınlamamı istedi, başımın etini yedi. Sonunda kandım. Ne yazık ki adını söyleyip açıkça teşekkür edemiyorum kendisine. Oysa çok emeği vardır otobiyografimde.

Yani kitabın temelinde bir din ve ahlak tartışması var diyorsunuz?

Zannedirim vardır. Ama öyle sıkıcı bir hesaplaşma değil, endişeniz olmasın. Meseller yoluyla anlatılmış bir tartışmadır. Çoğu da eğlenceli, maceralı hikâyelerdir.

Otobiyografinize ismini veren “Aslanlı Yol” için, “Yol boyu aslanlar sıralıydı ve onlara hesap vermeden eve ulaşmak imkânsızdı” diyorsunuz. Hayat hikâyenizi özetliyor mu?

Evet. Sanırım en veciz özeti bu. Hayat boyu karşılaştığın herkes seni bir kimliğe, bir kisveye, bir kişiliğe hapsedmeye çalışıyor. Öylesini daha güvenli sayıyor. Kolejlisin sen, kolejli ol. Solcusun, solcu ol. Akademiksin, akademik ol. Ermenisin, Ermeni ol. Aile babası, aile babası ol. Turizmci, turizmci ol. Liberalsın, liberal ol... Kadın mı öldün, ruhunu kaptırdın demektir. İçini yiyip bitirirler, geriye kuru kabuğun kalır. İşte o tuzağa düşmemeye gayret ettim bunca yıldan beri. Ne kadar başardım o ayrı mevzu, ama teslim olmadım bildiğim kadarıyla.

Ömer Laçiner hakkındaki yazınızda, Marksist bazı arkadaşlarınızın 12 Eylül'de zihinsel evrimlerinin durduğunu söylüyorsunuz. Sizinki durmadıysa neden durmadı?

İnsanın kendi geçmişine esir olması, en tehlikeli esaretlerinden biri. 12 Eylül döneminde yaşananlar birçok kişiyi kendi geçmişine mahkûm etti. Yenilgiyi kabul etmeme uğruna, manevi borçlar uğruna, sadakat uğruna, pek çok insan zihinsel gelişmesini 11 Eylül 1980'de dondurup kaldı. Ben şans eseri o dönemde yurt dışındaydım. O yüzden başkalarının ödediği bedelleri ödemedim. Kısmen o sayede, o ideolojik bir deli gömleğine bürünüp kalmaktan kurtuldum galiba.

Tunceli'de ölümle yüzyüze gelmenizi anlatıyorsunuz. Sonra Isparta'da, Abhazya'daki iç savaşta, Nemrut Dağında korucularla karşılaşmanızda, Sri Lanka'da hapse girdiğinizde, Kars'taki mayın tarlalarında ölümün nefesi ensenizden pek uzak kalmamış. Ölümle yüzyüze gelmek kendi hayatınıza ve meselelere bakışınızda nasıl bir fark yarattı?

Ölümle yüzleşmek iyi bir şey. Önceleri korksan da alışıyorsun bir yerden sonra. Hayatta kalmanı ilahi bir talih, piyangodan çıkmış ikramiye gibi görmeye başlıyorsun. İnsanları korkutan şeylerin birçoğu seni korkutmuyor; bırak korkmayı, komik bulmaya başlıyorsun, eğleniyorsun. Ölümle barışık olmak özgürleştiriyor insanı sanırım.

“Makul” insanlar için fazla tehlikeleli görünen şeylere balıklama atlamak, sıradışı olmak... İlgi çekmek için mi yapıyorsunuz bunları?

Yok canım, ilgi çekmek hoşuma pek gitmez benim. Bakmayın böyle öne çıkmama, utangacım aslında, hiç sevmem insanların gözü önünde olmayı. Belki şu var ama, insanların korkaklığını yüzlerine vurmaya seviyo-

rum. Kısıtlı bir hayata, kısıtlı bir ufka, kısıtlı bir düşünce dünyasına kendilerini mahkûm etmeleri sinirime dokunuyor. Rahatlarını bozmak geliyor içimden. Çocukken adada yapardık öyle, kendini beğenmiş, zorba meşrepli komşuların camına taş filan atardık, televizyon kablосуna iğne sokardık, çok zevk alırdık bundan. Hâlâ alıyorum o zevki.

Herhangi bir dalda sabit kalacak bir kariyer yapmamış olmanın hayatınıza kattığı bir esneklik var mı yoksa esnekliğiniz yüzünden sabit bir meslek erbabı olmadığınız söylenebilir mi? Yeni bir kartvizit bastırmak isterseniz neyi eklerseniz?

Eskiden bastırduğım her kartvizitin birkaç hafta geçmeden battal olmasından şikâyetçiydim hep. Otelci diye kart bastırıyorsun, haftasına seni dilbilim kongresine konuşmaya çağırıyorlar. Frankfurt Kitap Fuarı için kart bastırıyorsun, Urfa'da tanıştığın turizmci "la havle" deyip yüzüne bakıyor. Yirmi sene oldu, artık kart bastırmıyorum. Böylesi daha iyi, daha bir "ben" oldum galiba.

Gerçi herhangi bir sahada daha sistemli ve esaslı bir şekilde derinleşebilmeyi de isterdim aslında. Sözlük mü yazacaksın? Kırk sene kütüphaneden çıkmaman lazım o işi hakkıyla yapabilmek için. Otelci mi olacaksın? Hilton amca gibi, bir otelle başlayıp bütün dünyayı ele geçirmen lazım "o iş öyle değil böyle yapılır" diyebilmek için. Ama heyhat, hayat bir tane ve tek bir meslekle heba edilemeyecek kadar kıymetli.

Önsözde "olmadığın hayatların hikâyesi" diyorsunuz ama hayatınız diğer birçok anlattığınız hayattan çok daha ilginç. İsteddiğiniz bir hayatı yaşamadığınızı mı düşünüyorsunuz?

Belki de maymun iştahlıyım, her şeyi birden istiyorum. Hem öyle olayım hem böyle. Hem aydın hem iş adamı. Hem mazbut aile babası hem zampara. Hem köylü hem şehirli. Hem Ermeni hem Türk hem dünya insanı. Hepsini isteyince hiçbirini tam olamıyorsun elbette, hep "diğeri" şikkında kalıyorsun. O anlamda "olmadığım" hayatların sayısı neredeyse sonsuz, say say bitmez.

Azerbaycan'da Ermeni katliamından yargılanan adamın evine gece yatısına gitmişsiniz. Hırvatistan'da Sırp milisleri ziyaretiniz öyle. İran'a bisikletle gidiğiniz de bir bakıma öyle. Kamusal yüz olarak sizden nefret edenlerle temas ettiğinizde nasıl her seferinde uzun sofraya muhabbeti, yatılı misafirlik kıvamını tutturabiliyorsunuz?

Yüreğini aç insanlara. Şaşmaz kuraldır: onlar da açar. Bir kisve veya kimlikle gitme onlara, seni kafalarındaki bir şablona oturtmasınlar. Savunmayı bırak, gardını indir. Vurmaya niyetli bile olsalar vazgeçerler, vurmazlar.

Senelerce kapısının kilidi olmayan bir evde oturdum. Dünyanın neresinde olursam olayım arabamı kilitlemem, anahtarı da üstünde bırakırım, ister gece, ister gündüz. Sağlık sigortam yok, hiçbir zaman olmadı. İnan bana, evime hiç hırsız girmede, arabam hiç çalınmadı, ıvır zıvır şeyler dışında doktora hiç yolum düşmedi. Kendini ne kadar az savunsan, o kadar güvende olursun.

İsa'nın meşhur sözü vardır, "yüzüne vururlarsa öbür yanağını çevir," diye. Çoğu insan bunu yanlış anlar, bir zaaf öğretisi sanır. Hiç değildir halbuki, güç öğretisidir. Korku insana güç getirmez. Korkusuzluktur asıl güç.

Provokatör olduğunuzu düşünüyor musunuz?

Evet. Can Yücel bir keresinde bana "sen hakiki devrimcisin" demişti. "Değilim, provokatörüm," diye cevap verdim. Yapıların, kurumların çürük yerini görüp onlara vurmakta mahirim. Ama arkamdan kalabalığı sürüklemeyi bilmiyorum. Provoke ediyorum, insanların rahatını bozuyorum. Epeyce kişiyi, yaşamlarının bir döneminde etkiledim, ve olumlu bir yönde etkiledim sanıyorum. Ama onlara, "gel arkamdan yürü" diyebileceğim bir yol gösteremiyorum. Çünkü yoldan gitmeyi sevmiyorum. Patikalar, bozuk satırlar, çıkmaz arka sokaklar daha çok ilgimi çekiyor. Belki insanlara vermeyi bildiğim tek mesaj da o: yoldan dışarı çık, bak göreceksin ufkun açılacak, ne çok yer var gidebileceğin.

Şirince köyünde 2000 yıldan beri kimsenin yapmadığı bir şey yapıp kaya mezarınızı dağa oydunuz. İzmir Valisine meydan okumak için Hodri Meydan Kulesi yaptınız. Matematik Köyü var. Neden anıtlar dikiyorsunuz?

Yapılabileceğini göstermek için. İnsanların hayal gücünü ateşlemek için. Küçük değil büyük düşünmeye teşvik etmek için. Zulmü ve ruhsal tembelliği protesto etmek için. Uyuyanları uykudan uyandırmak için. Rahatsız etmek için. Camlarına taş atmak için. Kapalı ruhlarına güzellik pencereleri açmak için.

Batırılan işlerin, (belki evliliklerin de), çekilen başkaca sıkıntıların, hapisliklerin adamı adam eden şeyler olduğunu söylüyorsunuz. Daha başkaca bir yol yok mudur?

Selçuk Kapalı Cezaevindeyken ziyaretime gelen bir dostumun babasının lafıymış. Adam olmak için beş şey yapmış olmak lazım dermiş. Bir, askere gideceksin. İki, sevip ayrılacaksın. Üç, birinin yanında çalışacaksın. Dört, iş kurup batıracaksın. Beş, hapis yatacağın. Acı çekmeden adam olunmuyor, orası kesin. İlla bu beş tanesi değil şüphesiz, ama insanı köküne kadar sarsan büyük acıları tanımadan üstündeki o zavallı kabukları dökemezsin. Kendinle yüzleşemezsin.

Dünyanın her yerini gezdim, burası gibisi yok dediğiniz yer burası mı?

Yok, hayır. Varsa azmin, cesaretin, dünyanın herhangi bir yerini de kişisel cennetin haline getirebilirsin. Şirince'nin birtakım avantajları var elbette. Güzel bir yer. Medeniyete hem yakın hem uzak. Doğu ile Batı'nın tam ortasında. Çocuk yetiştirmeye müsait bir yer, vs. Ama başka bir yer de olabilirdi şüphesiz. Hatun peşinden geldim bu köye, takıldım kaldım. Kismet.

Devlet ve Türkiye'de devlet size ne ifade ediyor? (Lütfen 5000 kelimeyi geçmesin.)

Korku imparatorluğu. (Korkan ben değilim ama, kendileri.)

Susurluk davası sanıklarıyla hapis yatmışlığınız var. Ergenekoncuları tanırıyorsunuz, sizce özlerinde iyi çocuklar mıdır?

Bugüne dek tanıdığım herkes özünde iyi çocuktu. Öyle olmayanına hiç rastlamadım. Kötülük dediğin şey, insanın korkudan ya da çaresizlikten sığındığı bir zırhtır. Aslanlı yolda yürürken pes edip, kendini teslim ettiği bir kimliktir. Biri gelip onu kökünden sarssa, "oğlum, o yolu bırak araziye çık bak ne güzel" diye ruhuna konuşmayı başarsa, o kötülük kisvesinin altından çıkacak olan şey, olsa olsa şaşkın ya da hayalperest bir çocuktur. Hapisteyken, Susurluk "çetesinde" yüz tane faili meçhul cinayetin faili olduğu söylenen rahmetli Oğuz Yorulmaz'la bir dostluğum oldu. Hiç kuşku yok ki, özünde iyi bir insandı. İsteyen aksini söylesin, umurumda değil. Cezalandırılmalı mıydı? Tabii cezalandırılmalydı. Ama bu onun değersiz bir insan olduğunu göstermez.

Şahit olduğunuz ve verdiğiniz onca savaş ve mücadelenin en hunharca olanı hangisiydi?

Feministlerle savaşım. Onlardaki hunharlık ne Kemalistlerde var, ne İslamistlerde; ne Sırp'larda, ne Azerilerde. Ha, belki de zaafım var kadınlara, ondan o kadar acıyıyordu, kim bilir?

Başka çocuk düşünüyor, istiyor musunuz?

Beş çocuğum var. Her biri ayrı ayrı bana müthiş mutluluk veriyor. Yaşama azmi veriyor. Gurur veriyor. İstikrar veriyor. Onlardan daha güzel bir şey yok hayatımda. Beş değil onbeş olsa daha mutlu olurum şüphesiz, yirmibeş daha bile iyi. Şimdi biraz yaşlandım gerçi, bu da hem anneleriyle ilgili, hem çocukların geleceğiyle ilgili bazı komplikasyonlara yol açıyor. O yüzden biraz çekimserim. Ama fırsat olsa hiç düşünmem, yine yaparım çocuk.